
Jacek Kraś

Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Krośnie

ORCID 0000-0002-4900-2678

Współpraca Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex) ze Strażą Graniczną Rzeczypospolitej Polskiej na granicy wschodniej z Ukrainą – wybrane aspekty

Wstęp

W 1995 roku wszedł w życie układ z Schengen, którego skutkiem był swobodny przepływ osób między państwami należącymi do strefy Schengen. Tym samym kontrole na granicach wewnętrznych zostały zniesione, natomiast utrzymano kontrolę na granicy zewnętrznej strefy Schengen. Rozwiązania dotyczące kontroli granicznej oraz przyznawania wiz i prawa do azylu stały się wspólne dla wszystkich krajów, które podpisały układ. Dlatego też postanowiono powołać do życia służby, które wspierane przez straż graniczną państw obszaru Schengen miały chronić granice strefy w tym granic UE.

Celem publikacji jest przybliżenie statusu prawnego Frontexu oraz współpracy tej instytucji ze Strażą Graniczną RP. Pytanie problemowe brzmi: na czym polega współpraca Straży Granicznej RP z Frontexem i jaka jest jej skala? Postawiona hipoteza brzmi: współpraca ta prowadzona jest w różnych formach, jednak realizowana jest na niewielką skalę i w niewielkim stopniu przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa na granicy z Ukrainą.

W publikacji zastosowano metodę analizy dokumentów. Dokonano analizy materiałów źródłowych uzyskanych od Frontexu oraz Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej. Bardzo istotna była również analiza aktów prawnych i danych statystycznych oraz artykułów prasowych. Przydatna była również literatura tematyczna.

Treść zasadniczą rozpoczyna wstęp, w którym został przedstawiony cel publikacji i pytanie problemowe. Część druga przybliżyła Frontex jako wyspecjalizowaną agencję UE. W części trzeciej przedstawiono działania oraz podstawy prawne funkcjonowania Straży Granicznej RP. Z kolei część czwarta zawiera rozważania dotyczące dotychczasowej współpracy agencji ze SG i jej perspektyw. Część ostatnią stanowi podsumowanie, w którym przedstawiono wnioski nasuwające się w związku z realizacją tematu oraz odpowiedź na pytanie problemowe.

Frontex jako wyspecjalizowana agencja Unii Europejskiej

Europejska Agencja Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich UE (Frontex) powstała na mocy Rozporządzenia UE z dnia 26 października 2004 r.¹ polski oddział ma siedzibę w Warszawie. Kolejne Rozporządzenie Wspólnoty Europejskiej z dnia 14 września 2016 r.², uchylające poprzednie, ustanowiło Frontex Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej. Ostatnie zmiany prawne dotyczące tej instytucji nastąpiły na mocy Rozporządzenia Unii Europejskiej z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej³. Jeżeli chodzi o strukturę organizacyjną, agencją kieruje dyrektor wykonawczy⁴. Powołuje go zarząd agencji na wniosek Komisji Europejskiej. Do zadań dyrektora należą:

---

¹ Rozporządzenie 2007/2004 ustanawiające Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej (WE) NR 2007/2004.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1624 z dnia 14 września 2016 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 i uchylające rozporządzenie (WE) nr 863/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady, rozporządzenie Rady (WE) nr 2007/2004 i decyzję Rady 2005/267/WE (EU) NR 2016/1624.

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1896 z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz uchylecia rozporządzeń (UE) nr 1052/2013 i (UE) 2016/1624, (EU) NR 2019/1896.

⁴ *Kim jesteśmy* (2025). Frontex. <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/structure/> [dostęp: 07.05.2025].

- przygotowanie i realizacja decyzji strategicznych podejmowanych przez zarząd;
- podejmowanie decyzji związanych z działalnością operacyjną Frontexu;
- zapewnienie obsługi administracyjnej agencji;
- inne zadania określone w regulaminie lub powierzone przez zarząd.

Dyrektora wykonawczego wspomagają trzej zastępcy. Każdy z nich odpowiada za określony obszar tematyczny. Są to:

- administracja i zarządzanie informacją;
- planowanie operacyjne;
- dobór i szkolenie oficerów Korpusu Stałego.

Każdy z zastępców podlega bezpośrednio dyrektorowi wykonawczemu.

Zadania rozdzielone są między działy i biura, z których każde odpowiada za konkretny obszar działalności lub kompetencji. Są to m.in. obszary związane z planowaniem operacyjnym, wywiadem, wsparciem strategicznym czy ochroną danych⁵.

Zarząd Frontexu stanowią przedstawiciele państw członkowskich UE, którzy posiadają prawo głosu oraz reprezentują Komisję Europejską. Każde państwo członkowskie wyznacza członka zarządu oraz jego zastępcę, który zastępuje go w razie nieobecności. Z kolei KE wyznacza dwóch członków zarządu i ich zastępców. Członkowie zarządu powoływani są na czteroletnią kadencję, która w razie konieczności może zostać przedłużona. Muszą oni spełnić określone wymagania, do których należą: odpowiednie doświadczenie i fachowa wiedza w zakresie współpracy operacyjnej związanej z zarządzaniem granicami, posiadanie umiejętności zarządczych, administracyjnych, a także finansowych. W pracach agencji uczestniczą także państwa włączone we wdrażanie, stosowanie i rozwijanie dorobku Schengen; posiadają w zarządzie po jednym przedstawicielu i jednym zastępcy. Zasady udziału tych państw w pracach agencji i wkład finansowy określają porozumienia wypracowane na podstawie odpowiednich postanowień umów międzynarodowych. Przewodniczący i zastępca zarządu wybierani są na czteroletnią kadencję spośród członków zarządu mających prawo głosu. W przypadku, gdy przewodniczący nie może wykonywać swoich obowiązków z urzędu zastępuje go wiceprzewodniczący. Przewodniczący i zastępca mogą pełnić swoje funkcje nie dłużej niż dwie kadencje⁶.

Jednym z podstawowych celów agencji jest usprawnienie i podniesienie skuteczności obecnych i przyszłych narzędzi oraz instrumentów UE w celu skuteczniejszego zarządzania granicami zewnętrznymi. Do tych narzędzi należą systemy EUROSUR, ETIAS i FADO. Celem systemu EUROSUR jest

---

⁵ *Ibidem*.

⁶ M.H. Ziemblicki (2022). *Frontex jako agencja wyspecjalizowana UE* (rozprawa doktorska). Uniwersytet w Białymstoku. Białystok, s. 101-102.

wsparcie państw członkowskich w działaniach zmierzających do ograniczenia nielegalnej migracji na teren UE, polegających na zwiększeniu efektywności kontroli granicznej i możliwości reakcji służb wywiadowczych. Natomiast systemy FADO i ETIAS to instrumenty, które mają na celu wzmocnienie kontroli granicy zewnętrznej wspólnoty oraz identyfikowanie osób stanowiących zagrożenie czy posługujących się fałszywymi dokumentami i odmawianie im wjazdu⁷.

Podstawowym celem agencji jest pomoc państwom członkowskim oraz stowarzyszonym w ramach Schengen w ochronie granic zewnętrznych UE w zakresie swobodnego przepływu osób. Na jej budżet składają się środki z budżetu UE oraz wkłady państw stowarzyszonych w ramach układu z Schengen. Frontex wykonuje swoje zadania przy pomocy następujących jednostek wchodzących w skład struktury organizacyjnej:

- Wydział Świadomości Sytuacyjnej Monitorowania,
- Wydział Reagowania Operacyjnego,
- Wydział Współpracy Międzynarodowej i Europejskiej,
- Europejskie Centrum Powrotów,
- Wydział Budowy Potencjału,
- Pion Zarządzania Wdrożeniami,
- Wydział Jednostki Centralnej ETIAS,
- Pion Finansów, Cyfryzacji i Bezpieczeństwa,
- Centrum Wsparcia Zarządzania,
- gabinet podejmujący działania w zakresie współpracy z mediami czy *public relations*,
- biura zajmujące się kontrolą i audytem wewnętrznym,
- niezależny urzędnik ds. podstawowych.

Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej może być kontrolowana przez Trybunał Obrachunkowy UE, mogą być wobec niego prowadzone dochodzenia przez Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF)⁸. Frontex uznawany jest za organ operacyjny Unii Europejskiej, który dysponuje liczącą ponad 2 tys. funkcjonariuszy stałą służbą i personelem pracującym na granicach zewnętrznych UE, wozami patrolowymi, samolotami i łodziami wspierającymi organy krajowe w kontroli granicznej i zwalczaniu przestępczości⁹. Zadania Frontexu zostały określone w rozporządzeniu Unii

---

⁷ J. Nowicka, S. Żurawski, Z. Ciekawski (2022). *Frontex w systemie zarządzania bezpieczeństwem granic Unii Europejskiej*. „De Securitate et Defensiones”, 2(8). Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach. Siedlce, s. 181.

⁸ *Ibidem*, s.182–183.

⁹ Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex) (2025). https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/frontex_pl#zakres-dzia%C5%82alno%C5%9Bci [dostęp: 05.05.2025].

Europejskiej 2019/1896 z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej¹⁰. Należą do nich:

- analiza ryzyka – polegająca na ocenie czynników ryzyka, które mają wpływ na bezpieczeństwo granic UE;
  - wspólne operacje – polegające na wspieraniu współpracy między organami ścigania, agencjami UE i służbami celnymi na granicach morskich;
- szybkie reagowanie – polegające na gotowości do niezwłocznego wysłania Straży Granicznej i Przybrzeżnej do państw UE i strefy Schengen, których granice są zagrożone;
  - prowadzenie badań naukowych dotyczących kontroli granicznej;
  - szkolenia dla funkcjonariuszy służby granicznej;
  - wspieranie państw w operacjach powrotowych;
  - wymiana informacji polegająca na przekazywaniu danych zgromadzonych na granicach z właściwymi organami krajowymi, Europolem i innymi agencjami europejskimi¹¹.

Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej była dotychczas wielokrotnie krytykowana. Dotyczyła ona m.in. łamania praw człowieka, nielegalnego zawracania uchodźców, zastraszania pracowników, tuszowania przestępstw czy też nadużyć finansowych. Te nieprawidłowości zostały wskazane w raporcie Europejskiego Urzędu ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF). W wyniku krytyki w 2022 r. ustąpił dyrektor wykonawczy Frontexu¹². Z kolei w 2025 r. Europejski Inspektor Ochrony Danych (EDPS) udzielił nagany agencji za niekontrolowane przekazywanie danych przesłuchiwanym migrantów Europolowi. Zarzucono Frontexowi nieprzestrzeganie unijnego rozporządzenia przy przekazywaniu danych osobowych osób podejrzanych o przestępstwa transgraniczne¹³.

Podsumowując, Frontex to obecnie agencja operacyjna licząca 2 000 funkcjonariuszy z państw członkowskich, stale rozmieszczonych w różnych częściach UE. Aby móc na bieżąco śledzić nowe, szybko zmieniające się okoliczności, centrum sytuacyjne Frontexu odpowiedzialne za monitorowanie granic zewnętrznych działa przez całą dobę, siedem dni w tygodniu. Frontex

¹⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1896 z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz uchylecia rozporządzeń (UE) nr 1052/2013 i (UE) 2016/1624, (EU) NR 2019/1896.

¹¹ J. Nowicka, S. Żurawski (2022). *Frontex w systemie zarządzania...* Op. cit., s. 183–184.

¹² F. Schmitz (2022, 21 października). *Frontex narusza prawo unijne*. Deutsche Welle. <https://www.dw.com/pl/europa-frontex-narusza-prawo-unijne/a-63522708> [dostęp: 06.05.2025].

¹³ *Europejski Inspektor Ochrony Danych upomina Frontex* (2025, 8 stycznia). Business Insider. <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/frontex-naruszyl-przepisy-unijne-krytyka-ze-strony-edps/ls3tvfn> [dostęp: 06.05.2025].

do 2027 r. ma liczyć nawet do 10 000 funkcjonariuszy, którzy będą dysponować zdecydowanie lepszym niż dziś zapleczem technicznym. Co więcej, Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej ma otrzymać również szerszy mandat do wspierania działań państw członkowskich w ochronie granic i współpracy z państwami trzecimi. W tym kierunku wykonany został ważny krok, ponieważ ambasadorowie państw członkowskich UE zatwierdzili porozumienie w sprawie wzmocnienia agencji¹⁴.

Straż Graniczna RP w systemie ochrony granic

Działanie Straży Granicznej reguluje Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej¹⁵. Zgodnie z nią, „Straż Graniczna to jednolita, umundurowana i uzbrojona formacja, która powołana jest do ochrony granic państwowych na lądzie i na morzu oraz kontroli ruchu granicznego, zgodnie z interesami bezpieczeństwa narodowego”¹⁶. Strukturę SG stanowią: Komenda Główna, Oddziały, Biuro Spraw Wewnętrznych, Ośrodki Szkolenia, Placówki, Wyższa Szkoła Straży Granicznej¹⁷. Do zadań SG należą przede wszystkim:

- ochrona granicy państwowej na lądzie i morzu;
- organizowanie i dokonywanie kontroli ruchu granicznego;
- zapobieganie i przeciwdziałanie nielegalnej migracji;
- wydawanie zezwoleń na przekraczanie granicy, w tym wiz;
- rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw oraz wykroczeń, a także ściganie ich sprawców w zakresie właściwości Straży Granicznej;
- przeprowadzanie kontroli legalności wykonywania przez cudzoziemców pracy, prowadzenia działalności gospodarczej;
- współdziałanie z innymi organami oraz służbami w zakresie rozpoznawania zagrożeń terrorystycznych i przeciwdziałania tym zagrożeniom;
- osadzanie, utrzymywanie oraz ochrona znaków granicznych¹⁸.

Centralnym organem Straży Granicznej jest Komendant Główny. Powoływany i odwoływany jest przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek

---

¹⁴ *Frontex w nowej odsłonie. Do 2027 r. 10 tysięcy funkcjonariuszy* (2019, 3 kwietnia). InfoSecurity24. <https://infosecurity24.pl/bezpieczenstwo-wewnetrzne/nowy-frontex-do-2026-zdecydowanie-wieksze-sily-srodki-i-uprawnienia> [dostęp: 06.05.2025].

¹⁵ Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz. U. nr 78, poz. 461 z późn. zm.).

¹⁶ Straż Graniczna (2025). <https://www.gov.pl/web/mswia/straz-graniczna> [dostęp: 09.05.2025].

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 915).

ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Z kolei zastępców Komendanta Głównego powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych na wniosek Komendanta Głównego SG. Do zadań komendanta należą w szczególności:

- kierowanie działaniami SG w zakresie ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji;
- analizowanie zagrożeń bezpieczeństwa granicy państwowej i zagrożeń migracyjnych;
- nadawanie regulaminów organizacyjnych komórkom Komendy Głównej SG i komendom oddziałów SG;
- nadawanie statutów ośrodkom szkolenia SG i ośrodkom SG;
- określanie zasad szkolenia zawodowego funkcjonariuszy i pracowników SG;
- sprawowanie nadzoru nad terenowymi organami oraz ośrodkami SG;
- współdziałanie w zakresie realizowanych zadań z organami państwowymi i samorządowymi oraz organizacjami społecznymi, a także organami i instytucjami międzynarodowymi¹⁹.

Funkcjonariusze Straży Granicznej pełnią służbę graniczną, prowadzą działania graniczne, wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze i administracyjno-porządkowe oraz prowadzą postępowania przygotowawcze, a także wykonują czynności na polecenie sądu i prokuratury oraz innych właściwych organów państwowych. Wymienione wyżej działania podejmują w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw oraz przestępstw skarbowych, a także wykroczeń oraz wykroczeń skarbowych²⁰.

SG współpracuje z krajami sąsiednimi, które posiadają granicę zewnętrzną UE. Polega ona przede wszystkim na tworzeniu wspólnych centrów współpracy służb policyjnych, granicznych i celnych na granicach. Służby te współpracują ze sobą w systemie całodobowym w zakresie gromadzenia i wymiany informacji dotyczących porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz wykrywania przestępstw na obszarach przygranicznych, wspólnych patroli na terenach przygranicznych, wspólnych działań operacyjno-śledczych, obserwacji i pościgów transgranicznych, wymiany informacji na szczeblach dowodzenia, tworzenia wspólnych raportów dotyczących przestępczości i bezpieczeństwa na obszarach przygranicznych, wspólnych szkoleń i realizowania wspólnych projektów²¹. Istotnym

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Główne obszary współpracy międzynarodowej Straży Granicznej* (2023, 23 marca). Straż Graniczna. <https://www.strazgraniczna.pl/pl/straz-graniczna/wspolpraca/1647,Glowne-obszary-wspolpracy-miedzynarodowej-Strazy-Granicznej.html> [dostęp: 11.05.2025].

elementem współpracy międzynarodowej jest współpraca pomiędzy oficerami łącznikowymi. Realizują ją oficerowie łącznikowi Policji i Straży Granicznej przy polskich placówkach dyplomatycznych za granicą oraz sieć oficerów łącznikowych organów ścigania innych państw akredytowanych przy placówkach dyplomatycznych w Polsce. Współpraca polega przede wszystkim na zwalczaniu nielegalnej migracji, handlu ludźmi, fałszerstw dokumentów, przemytu środków odurzających czy towarów akcyzowych. SG posiada oficerów łącznikowych m.in. w Kijowie, Berlinie, Hanoi, Hadze i Brukseli. Polska Straż Graniczna współpracuje z oficerami łącznikowymi państw sąsiednich, a także oficerami z USA, Wielkiej Brytanii, Francji, Rumunii, Austrii, innych państw UE czy państw trzecich²². SG podejmuje również współpracę z państwami, które nie graniczą z Polską. Polega ona na wymianie informacji, wspólnych szkoleniach i ćwiczeniach. Współpraca realizowana jest m.in. ze służbami granicznymi państw regionu Morza Bałtyckiego oraz z Austrią, Węgrami, Rumunią, Bułgarią, Słowenią i Macedonią. Współpraca w zakresie wymiany informacji, szkoleń i kontroli radiometrycznej na granicach podejmowana jest ze Służbami Celnymi i Służbami Ochrony Granic USA.

Warto wspomnieć również o współpracy z instytucjami UE, takimi jak Eurojust i Europol. SG uczestniczy w pracy zespołów dochodzeniowo-śledczych koordynowanych przez Eurojust. Z kolei współpraca z Europolem realizowana jest z wykorzystaniem systemu informatycznego SIENA i dotyczy wymiany informacji o zorganizowanych grupach przestępczych, zajmujących się przede wszystkim nielegalną migracją. Od 2012 r. Straż Graniczna posiada oficera łącznikowego w Europolu. Działa również w pracach grup roboczych (ds. Granic, ds. Integracji, Migracji i Wydaleń) i komitetów Rady UE i Komisji Europejskiej (Strategiczny Komitet ds. Migracji, Granic i Azylu). Funkcjonariusze polskiej SG biorą także udział w misjach ewaluacyjnych w państwach należących do strefy Schengen. Każde państwo członkowskie poddawane jest takiej ewaluacji raz na 5 lat. Jej celem jest sprawdzenie, czy państwa utrzymują wysoki poziom bezpieczeństwa granic zewnętrznych i przestrzegają zasad Schengen²³.

W ramach strefy Schengen funkcjonuje System Informacyjny Schengen (SIS), w którym znajduje się baza danych poszukiwanych osób i rzeczy w państwach członkowskich UE. Istotnym jest również działanie Krajowego Ośrodka Koordynacji EUROSUR. Obowiązek jego prowadzenia spoczywa na Komendancie Głównym SG. Działanie systemu reguluje Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 października 2013 r. ustanawiające

---

²² *Ibidem.*

²³ *Ibidem.*

europijski system nadzorowania granic²⁴. Jego celem jest szybka identyfikacja zagrożeń lądowych i morskich oraz zwiększenie możliwości przeciwdziałania im w strefie Schengen. Krajowe ośrodki Koordynacji EUROSUR zajmują się przekazywaniem informacji, analizą i zarządzaniem sytuacją na granicach. Ma to na celu przeciwdziałanie nielegalnej migracji, przestępczości transgranicznej oraz sytuacjom kryzysowym²⁵.

Współpraca między agencją a Strażą Graniczną Rzeczypospolitej Polskiej

Straż Graniczna współpracuje ściśle z Europejską Agencją Służby Granicznej i Przybrzeżnej. Polega ona przede wszystkim na uczestnictwie we wspólnych operacjach na granicach, w szczególności na obszarach Europy, narażonych na nielegalną migrację. Wiąże się ona z udziałem w działaniach Zespołów Straży Granicznej (EBGT), dostarczaniu sprzętu w ramach Puli Wyposażenia Technicznego (TEP), wymianie informacji i analizie ryzyka, udziale w różnego rodzaju szkoleniach, w tym w warsztatach, jak również udziale we wspólnych operacjach, mających na celu realizację procedur readmisji cudzoziemców.

Wspólnym inicjatywom służy również stworzenie platformy skupiającej analityków ze służb granicznych i policyjnych państw członkowskich UE (FRAN). W tym przypadku współpraca polega przede wszystkim na bieżącej wymianie informacji i analiz dotyczących nielegalnej migracji. Współpraca SG z Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej wiąże się także z wysyłaniem funkcjonariuszy SG, sprzętu obserwacyjnego i lotniczego na obszary przygraniczne. Wspólne działania służą bieżącemu wsparciu kontroli granic na odcinkach szczególnie zagrożonych, zwalczaniu przestępczości granicznej, a także prewencji²⁶.

Polska wielokrotnie korzystała z pomocy Frontexu podczas wspólnych operacji w przejściach kontroli granicznej (punktach ogniskowych), takich jak Warszawa-Okęcie, Medyka, Korczowa, Hrebenne. Celem operacji realizowanych w Polsce było przeciwdziałanie i ograniczenie nielegalnej migracji ze wschodu, wykrywanie fałszerstw dokumentów czy wzmocnienie współpracy ze służbami państw sąsiednich.

---

²⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1052/2013 z dnia 22 października 2013 r. ustanawiające europejski system nadzorowania granic (EUROSUR), Nr 1052/2013.

²⁵ *Główne obszary współpracy międzynarodowej...* (2023, 23 marca). *Op. cit.*

²⁶ *Ibidem.*

Istotne działania Frontexu realizowane były wspólnie z Bieszczadzkiem Oddziałem Straży Granicznej. Współpraca sięga czasów utworzenia agencji na podstawie Rozporządzenia Rady (WE) nr 2007/2004. Początkowo była ona realizowana tylko poprzez jeden Punkt Ogniskowy przy Państwowej Straży Granicznej w Korczowej, który powstał w październiku 2004 r. Kolejne punkty ustanowiono w Medyce w 2010 r. oraz w drogowym przejściu granicznym w Budomierzu w 2020 r. Od 2020 r. na Podkarpaciu do ww. punktów delegowano ponad 100 mundurowych z 20 europejskich krajów, m.in. Rumunii, Łotwy, Grecji, Danii, Bułgarii, Holandii, Węgier, Hiszpanii i Słowacji. Do Punktów Ogniskowych na terenie działania Bieszczadzkiego Oddziału SG delegowani są funkcjonariusze eksperci z państw UE, specjalizujący się w:

- kontroli ruchu granicznego (I i II linia kontroli);
- badaniu dokumentów podróży (tj. wykrywaniu ich fałszerstw i innych ingerencji);
- wykrywaniu przestępczości transgranicznej;
- ustalaniu legalności pochodzenia pojazdów objętych kontrolą graniczną.

Inną formą współpracy Bieszczadzkiego Oddziału SG z Frontexem, ściśle powiązaną z punktami, jest udział od 2015 r. w FP Staff Exchange. Celem projektu jest zacieśnianie współpracy, wymiana doświadczeń oraz podnoszenie personalnych umiejętności funkcjonariuszy realizujących zadania w Punktach Ogniskowych, jak również stworzenie platformy wymiany doświadczeń dla personelu szczebla zarządzania. W ramach projektu do PO przybywają przedstawiciele kadry kierowniczej placówek granicznych z Bułgarii, Węgier, Litwy, Słowacji, Kosowa, Grecji, Finlandii, Estonii i Rumunii. W ramach rewizyty funkcjonariusze Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej szczebla kierowniczego, placówek w Korczowej i Medyce wyjeżdżali do Grecji, Estonii, Finlandii, Słowacji i Gruzji²⁷.

Polscy funkcjonariusze SG uczestniczyli w akcjach koordynowanych przez Frontex –RABIT, Hermes, Posejdon czy Tryton. Dzięki temu w 2017 r. we wspólnych akcjach udział wzięło 314 funkcjonariuszy Straży Granicznej RP, natomiast w 2018 r. liczba ta wyniosła 128²⁸.

Po raz pierwszy współpraca agencji ze Strażą Graniczną RP realizowana była w 2008 r., w ramach operacji Ariadne. Była to jedna z pierwszych połączonych operacji, w których brała udział SG. Miała ona miejsce na terenie Polski i Niemiec w ramach przeciwdziałania nielegalnej migracji do UE z terenów Ukrainy i Białorusi. Polskie organy odpowiedzialne za kontrolę granic zewnętrznych otrzymały wsparcie Frontexu także w 2012 r. w ramach

²⁷ Materiały wewnętrzne Straży Granicznej.

²⁸ J. Szymańska (2018). *Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej – unijna agencja z siedzibą w Polsce. „Przegląd Europejski”*, 3, s. 172–173.

operacji Eurocup 2012, która miała służyć zwiększeniu bezpieczeństwa publicznego w trakcie Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO²⁹.

Obecnie Frontex udziela Polsce wsparcia na granicy z Ukrainą poprzez wspólne działania w ramach zespołów szybkiej interwencji RABIT (Rapid Border Intervention Teams) i stałych zespołów EBCG (European Border and Coast Guard, Europejska Straż Graniczna i Przybrzeżna). Dokonuje również monitorowania migracji poprzez analizę przepływów migracyjnych i identyfikację zagrożeń takich jak: nielegalna migracja czy przemyt. Współpraca obydwu służb polega również na wymianie danych technicznych, w tym poprzez systemy rozpoznawania dokumentów. Po zajęciu Krymu i wybuchu konfliktu w Donbasie zwiększono monitoring granicy z Ukrainą. W ramach tego działania podjęto się weryfikacji dokumentów uchodźców z Donbasu i wspólnych patroli na przejściach w Dorohusku i Medyce. Z kolei po eskalacji konfliktu między Ukrainą a Rosją w 2022 r. Frontex przeprowadził operację Terra, w ramach której wysłał 500 funkcjonariuszy na granicę z Ukrainą oraz sprzęt, do którego należały kamery termowizyjne i pojazdy. Frontex pomagał w rejestracji uchodźców oraz wykrywaniu osób ściganych i niebezpiecznych. Współpraca polegała także na tworzeniu „zielonych korytarzy dla uchodźców”. Ostatecznie w 2022 r., przy wsparciu Frontexu, granicę z Ukrainą przekroczyło łącznie 10 mln osób.

W 2014 r. w ramach operacji RABIT, 30 funkcjonariuszy Frontexu pomagało w sprawdzaniu paszportów i przeciwdziałaniu przemytowi broni. Z kolei w 2022 r. dokonywano wspólnych patroli i dostarczono do Przemysła drony oraz systemy monitoringu. Przeprowadzono również szkolenia antyterrorystyczne. Na przykład, w 2023 r. odbyło się szkolenie w zakresie wykrywania fałszywych dokumentów. Pomoc Frontexu polegała również na obsłudze punktów recepcyjnych poprzez rejestrację biometryczną³⁰.

Kolejnym ważnym elementem współpracy z agencją jest udział w przyjętej przez Komisję Europejską strategii dotyczącej skutecznych powrotów oraz pomocy w reintegracji cudzoziemcom, jak również optymalizacji procesu powrotów. W ramach tego przedsięwzięcia do Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców w Przemysłu delegowani są eksperci ds. powrotów i reintegracji (Standing Corps Return Specialist Frontex). Ich głównym zadaniem jest uczestniczenie w bezpośrednich rozmowach z cudzoziemcami w celu informowania o możliwości skorzystania z pomocy w reintegracji. Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej jest aktywnym uczestnikiem oferowanego wsparcia (koordynowanego przez Frontex) poprzez udział w regularnych

---

²⁹ P. Kruszyński (2024). *FRONTEX i kwestia migracyjna na granicy polsko-białoruskiej. O prawnych możliwościach działania Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej w sytuacjach kryzysowych*. „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis”, 13(1), s. 60.

³⁰ Raport SG. Działania na granicy polsko-ukraińskiej 2022–2023.

działaniach o charakterze operacyjnym, udostępnianie swoich zasobów osobowych oraz sprzętowych na potrzeby innych państw członkowskich czy państw trzecich.

Funkcjonariusze Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej wchodzi w skład służby stałej agencji Frontex, w której są cztery kategorie personelu operacyjnego. Do kategorii 1 zalicza się personel statutowy, który jest rozmieszczany w charakterze członków zespołów na obszarach operacyjnych. Kategorię 2 tworzy personel oddelegowany długoterminowo przez państwa członkowskie do Frontexu. Kategoria 3 składa się z personelu gotowego do rozmieszczenia krótkoterminowego w ramach stałej służby. Z kolei kategorię 4 tworzy rezerwa szybkiego reagowania, składająca się z personelu (z państw członkowskich) gotowego do rozmieszczenia na potrzeby szybkich interwencji na granicy³¹. Obecnie na terenie działania Bieszczadzkiego Oddziału SG z ramienia Frontexu działa oficer wsparcia taktycznego z Danii, która zajmuje się zapewnieniem kontaktu z pozostałymi funkcjonariuszami korpusu stałego oraz ściśle współpracuje z polską SG. Przebywają tam również funkcjonariusze z Bułgarii i Węgier, których zadaniem jest wykrywanie przestępstw samochodowych. Z kolei funkcjonariusz będący obywatelem Słowacji współpracuje z lokalnymi władzami oraz Strażą Graniczną w zakresie kontroli pierwszej i drugiej linii. Stacjonuje tam także funkcjonariuszka z Rumunii, która jest specjalistką ds. powrotów w Polsce. W ostatnich 5 latach goszczono 100 funkcjonariuszy z 20 krajów UE³².

W 2023 r. łącznie na delegowaniach, operacjach i misjach zagranicznych było 75 funkcjonariuszy Straży Granicznej, w tym 54 na operacjach Frontex, z czego dwóch na granicy fińsko-rosyjskiej, zaś 21 delegowanych do agencji, instytucji, misji Unii Europejskiej, placówek zagranicznych RP. Są to m.in. oficerowie łącznikowi w Niemczech, Gruzji, Ukrainie i Wietnamie. Z kolei 19 polskich funkcjonariuszy bierze udział w misjach w Grecji, Północnej Macedonii i Belgii. Funkcjonariusze SG są również delegowani do służby w Europolu w Hadze oraz w ramach Stałego Przedstawicielstwa RP przy Unii Europejskiej w Brukseli³³.

Jeżeli natomiast chodzi o granicę z Białorusią, Polska do tej pory nie wystąpiła do Frontexu o pomoc przy ochronie tej granicy. Zrobiły to natomiast Litwa i Łotwa, do których natychmiast wysłanych zostało 10 funkcjonariuszy.

³¹ Materiały wewnętrzne Straży Granicznej.

³² *Ponad 100 mundurowych z 20 krajów UE* (2025, 10 stycznia). Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej. <https://www.youtube.com/watch?v=Gnfq9LJWtZ0> [dostęp: 15.05.2025].

³³ *Rzeczniczka SG: w środę kolejna zmiana funkcjonariuszy biorących udział w operacjach Frontex* (2023, 27 grudnia). WNP. <https://www.wnp.pl/polityka-i-sondaze/rzeczniczka-sg-w-srode-kolejna-zmiana-funkcjonariuszy-bioracych-udzial-w-operacjach-frontex,789309.html> [dostęp: 17.05.2025].

Argumentując swoje zachowanie, Polska wskazywała, że Frontex dysponuje niewielkim zapleczem osobowo-sprzętowym. Do tej pory Polska skutecznie zarządzała kryzysem na granicy z Białorusią. Decyzję o ewentualnym wysłaniu funkcjonariuszy i sprzętu agencji podejmuje Rada na wniosek Komisji Europejskiej. Jednakże sytuacja na granicy polsko-białoruskiej musiałaby stać się nieskuteczna i spowodować zagrożenie dla dalszego prawidłowego funkcjonowania strefy Schengen, a Polska musiałaby zignorować, i to kilkakrotnie, wdrażanie zalecanych przez zarząd Frontexu działań³⁴.

Podsumowanie

Współpraca z Frontexem, a także rozwój agencji ma istotne znaczenie dla funkcjonowania polskiej Straży Granicznej z uwagi na ochronę szczególnie długiego odcinka zewnętrznej granicy Polski i jednocześnie Unii Europejskiej. Dlatego w niniejszej publikacji podjęto się rozważań dotyczących funkcjonowania agencji i jej współpracy ze SG RP. W związku z realizacją tematu nasuwają się następujące wnioski:

1. Wyspecjalizowana agencja UE, Frontex, od momentu jej istnienia ewoluje, wzmacniając swoje kompetencje, zasoby osobowe oraz sprzęt. W 2004 r. pełniła funkcję koordynatora różnego rodzaju działań operacyjnych na granicach UE. Jej kompetencje oraz zasoby ludzkie i sprzętowe są powiększane. Do 2027 r. liczba funkcjonariuszy ma wzrosnąć do 10 tys.
2. Straż Graniczna prowadzi szeroką współpracę międzynarodową, której przykładem są m.in.: działania w ramach wspólnych centrów dla służb posiadających zewnętrzną granicę UE, współpraca w ramach kontaktu oficerów łącznikowych, współpraca z Eurojust i Europol czy też współpraca w ramach Systemu Informacyjnego Schengen.
3. Współpraca Frontexu ze SG RP realizowana jest na granicy z Ukrainą. Polega m.in. na uczestnictwie w działaniach Zespołów Straży Granicznej oraz na dostarczaniu sprzętu w ramach Puli Wyposażenia Technicznego. Na granicy z Ukrainą realizowano operacja Terra, wspólne patrole, monitoring dostarczanie dronów (Przemysł). Obecnie na wyżej wymienionej granicy z ramienia Frontexu działają oficerowie taktyczni, funkcjonariusze wykrywający przestępstwa samochodowe, specjaliści ds. powrotów, funkcjonariusze współpracujący z lokalnymi władzami. Przed rozpoczęciem konfliktu zbrojnego między Rosją a Ukrainą realizowane były: operacja Ariadne, działania mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa na EURO 2012, ochrona przejść

³⁴ P. Kruszyński (2024). *FRONTEX i kwestia migracyjna...* Op. cit., s. 61–65.

granicznych mających status Focal Points, udział w akcjach koordynowanych przez Frontex (RABIT, Hermes, Posejdon czy Tryton). Obecnie w operacjach Frontexu uczestniczy 54 funkcjonariuszy.

4. Rzeczpospolita Polska do tej pory nie chce zgodzić się na działania Frontexu na granicy z Białorusią, argumentując, że zasoby i siły polskiej SG są wystarczające. Bez takiej zgody, czy spełnienia innych warunków, Frontex nie może wysłać swoich funkcjonariuszy na granicę.

Jako instytucja Frontex jest różnie oceniana. Mocnymi stronami tej organizacji są dyspozycyjność i szybkość reakcji, stopniowe zwiększanie zaplecza osobowego i sprzętowego oraz wzrost kompetencji. Słabe strony to: obecnie brak kadry i sprzętu, wątpliwości co do skuteczności dotychczasowych działań, problemy finansowe, za duży nacisk na działania marketingowe, promocyjne, wizerunkowe.

W związku z tendencjami ujednoczenia i centralizacji UE już podejmowane są działania mające na celu wzmocnienie roli Frontexu w ochronie granic zewnętrznych.

Reasumując, można stwierdzić, że Straż Graniczna RP podejmuje działania o charakterze międzynarodowym od momentu utworzenia strefy Schengen. Po powstaniu Frontexu realizowana jest współpraca z tym podmiotem, szczególnie w innych państwach oraz na granicy z Ukrainą. Mimo różnorodnych form tej współpracy, jej skala i efekty nie są znaczące. Wydaje się, że SG bardzo dobrze radziła sobie i radzi z dotykającymi jej wyzwaniem i problemami. W związku z powyższym postawiona na wstępie hipoteza potwierdziła się.

Bibliografia

Akty prawne

- Rozporządzenia UE z dnia 26 października 2004 r. ustanawiające Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej (EU) NR 2019/1896.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 października 2013 r. ustanawiające europejski system nadzorowania granic Nr 1052/2013.
- Rozporządzenie Unii Europejskiej z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz uchylenia rozporządzeń (UE) nr 1052/2013 i (UE) 2016/1624 (EU) NR 2019/1896.
- Rozporządzenie Wspólnoty Europejskiej z dnia 14 września 2016 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 i uchylające rozporządzenie (WE) nr 863/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady, rozporządzenie Rady (WE) nr 2007/2004 i decyzję Rady 2005/267/WE, (EU) NR 2016/1624.

Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz. U. nr 78, poz. 461 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 915).

Artykuły w czasopiśmie

Kruszyński P. (2024). *FRONTEX i kwestia migracyjna na granicy polsko-białoruskiej. O prawnych możliwościach działania Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej w sytuacjach kryzysowych*. „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis”, 13(1).

Nowicka J., Żurawski S., Ciekankowski Z. (2022). *Frontex w systemie zarządzania bezpieczeństwem granic Unii Europejskiej*. „De Securitate et Defensionese”, 2(8).

Szymańska J. (2018). *Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej – unijna agencja z siedzibą w Polsce*. „Przegląd Europejski”, 3.

Publikacje elektroniczne

Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex) (2025). https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/frontex_pl#zakres-dzia%C5%82alno%C5%9Bci [dostęp: 5.05.2025].

Europejski Inspektor Ochrony Danych upomina Frontex (2025, 8 stycznia). Business Insider. <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/frontex-naruszyl-przepisy-unijne-krytyka-ze-strony-edps/l33tvfn> [dostęp: 06.05.2025].

Frontex w nowej odsłonie. Do 2027 r. 10 tysięcy funkcjonariuszy (2019, 3 kwietnia). InfoSecurity24. <https://infosecurity24.pl/bezpieczenstwo-wewnetrzne/nowy-frontex-do-2026-zdecydowanie-wieksze-sily-srodk-i-uprawnienia> [dostęp: 06.05.2025].

Główne obszary współpracy międzynarodowej Straży granicznej (2023, 23 marca). Straż Graniczna. <https://www.strazgraniczna.pl/pl/straz-graniczna/wspolpraca/1647,Glowne-obszary-wspolpracy-miedzynarodowej-Strazy-Granicznej.html> [dostęp: 11.05.2025].

Kim jesteśmy (2025). Frontex. <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/structure/> [dostęp: 7.05.2025].

Ponad 100 mundurowych z 20 krajów UE (2025, 10 stycznia). Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej. <https://www.youtube.com/watch?v=Gnfq9LJWtZ0> [dostęp: 15.05.2025].

Rzeczniczka SG: w środę kolejna zmiana funkcjonariuszy biorących udział w operacjach Frontex (2023, 27 grudnia). WNP. <https://www.wnp.pl/polityka-i-sondaze/rzeczniczka-sg-w-srode-kolejna-zmiana-funkcjonariuszy-bioracych-udzial-w-operacjach-frontex,789309.html> [dostęp: 17.05.2025].

Schmitz F. (2022, 21 października). *Frontex narusza prawo unijne*. Deutsche Welle. <https://www.dw.com/pl/europa-frontex-narusza-prawo-unijne/a-63522708> [dostęp: 06.05.2025].

Inne

Materiały wewnętrzne Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej.

Raport SG. Działania na granicy polsko-ukraińskiej 2022–2023.

Ziemblicki M.H. (2022). *Frontex jako agencja wyspecjalizowana UE*. Rozprawa doktorska. Uniwersytet w Białymstoku. Białystok.

Abstrakt

Celem publikacji jest przybliżenie statusu prawnego Frontexu oraz współpracy tej instytucji z polską Strażą Graniczną. Pytanie problemowe brzmi: na czym polegała współpraca Straży Granicznej RP z Frontexem i jaka była jej skala?

W publikacji zastosowano metodę analizy dokumentów. Dokonano analizy materiałów źródłowych uzyskanych od Frontexu oraz Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej. Istotna była również analiza aktów prawnych, danych statystycznych oraz artykułów prasowych. Przydatna była również literatura tematyczna.

Treść zasadniczą publikacji rozpoczyna wstęp, w którym został przedstawiony cel publikacji i pytanie problemowe. Część druga przybliżyła Frontex jako wyspecjalizowaną agencję UE. W części trzeciej przedstawiono działania oraz podstawy prawne funkcjonowania Straży Granicznej RP. Z kolei część czwarta zawiera rozważania dotyczące dotychczasowej współpracy agencji ze Strażą Graniczną i jej perspektyw. Część ostatnią stanowi podsumowanie, w którym przedstawiono wnioski nasuwające się w związku z realizacją tematu oraz odpowiedź na pytanie problemowe.

Cooperation of the European Border and Coast Guard Agency (Frontex) with the Border Guard of the Republic of Poland on the eastern border with Ukraine – selected aspects

Abstract

The aim of the publication is to present the legal status of Frontex and the cooperation of this institution with the Polish Border Guard. The problem question is: What was the cooperation of the Border Guard of the Republic of Poland with Frontex and what was its scale?

The publication utilizes document analysis. Source materials obtained from Frontex, and the Bieszczady Border Guard were analyzed. Analysis of legal acts, statistical data, and press articles was also crucial. Literature on the subject was also helpful.

The main content of the publication begins with an introduction, which presents the purpose of the publication and the problem question. Part two presents Frontex as a specialized EU Agency. Part three presents the activities and legal basis for the functioning of the Border Guard of the Republic of Poland. Part four, in turn, contains considerations regarding the Agency's cooperation with the Border Guard to date and its prospects. The last part is a summary, presenting conclusions resulting from the implementation of the topic and an answer to the problem question.

Słowa kluczowe: Frontex, Straż Graniczna, granica wschodnia

Keywords: Frontex, Border Guard. Eastern Border

Jacek Kraś – Kierownik Zakładu Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Krośnie. Wieloletni dydaktyk. Był związany również w Uniwersytecie Rzeszowskim oraz Wyższą Szkołą Społeczno-Gospodarczą w Tyczynie. Pełnił ponadto funkcje kierownicze w administracji publicznej. Zainteresowania naukowo-badawcze usytuowane są w obrębie szeroko pojętego bezpieczeństwa wewnętrznego, oświaty, turystyki oraz administracji państwowej i samorządowej. Koncentrują się między innymi na aspektach społeczno-prawnych związanych z Reformą Administracji Publicznej, polityką państwa w zakresie bezpieczeństwa, bezpieczeństwem społeczności lokalnej, oświaty i turystyki. Dorobek naukowy obejmuje 50 publikacji, w tym: 1 książka autorska, artykuły naukowe punktowane oraz rozdziały w monografiach, w tym publikacje w języku angielskim. Uczestnik licznych konferencji ogólnopolskich i międzynarodowych.